

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 OSLO

Stortingsmelding om innovasjon - invitasjon til å komme med synspunkter

Vi viser til brev datert 21. desember 2006 der Utdanningsforbundet, som en av mange aktører, blir invitert til å komme med synspunkter til en ny stortingsmelding om innovasjon.

I utdanningssystemet har entreprenørskap vært et virkemiddel for innovasjon. For Utdanningsforbundet har det vært svært viktig å understreke at arbeid med å fremme entreprenørskap i utdanning, forstått som evnen til nytenkning, må være forankret i læreplaner og i styringsdokumenter som opplæringsloven og forskrifter til den.

I brevet blir vi bedt om å svare på fire konkrete spørsmål. Her følger Utdanningsforbundets svar.

Hva er gode eksempler på innovasjon eller hindringer for innovasjon?

Kunnskapsløftet

Kunnskapsløftet legger opp til et forpliktende samarbeid mellom skole og arbeidsliv/næringsliv på alle nivåer i opplæringen. På barnetrinnet er utvikling av sosiale ferdigheter, evne til samarbeid, kreativitet og evne til å stole på seg selv viktig. På ungdomstrinnet er kunnskap om og kontakt med lokalsamfunn og arbeidsliv naturlige temaer for programfag til valg og en rekke andre fag. På videregående er arbeidslivskunnskap, etikk og miljølære viktige elementer i undervisningen. Innenfor yrkesforberedende programmer vil elevene stifte bekjentskap med arbeidsliv og bedrifter.

Vi har sett at det kan utvikles nytenkning og videreutvikling regionalt gjennom for eksempel kulturprosjekter som Dølajazz, på Lillehammer, der utdanningssystem og lokalt næringsliv og offentlige instanser alle kan dra merverdier ut av samarbeidet. Andre eksempler er opprettelser av rockefestivaler – som også kan føre til utradisjonelle samarbeidsformer som gir elever mulighet å utvikle kreative ideer og omsette dem i praksis.

Ungt entreprenørskap

I Norge er det utviklet en metode for å utvikle entreprenørskap som øker sterkt. Metoden består i at elever gjennom opplæringsløpet kan få delta i opplæring som gir dem innsikt i entreprenørskap gjennom arbeid med elev-, ungdoms- eller studentbedrifter. Foreningen Ungt entreprenørskap ble stiftet i 1997 og er en ideell, ikke-kommersiell organisasjon. Foreningen har et eget styre, der Utdanningsforbundet er med.

Ungt entreprenørskap organiserer og legger til rette for ungdomsbedrifter og elevbedrifter i Norge, noe som gir muligheter for å lære entreprenørskap gjennom hele opplæringsløpet. Formålet er blant annet å gi innsikt i arbeidslivets vilkår, fremme god forretningsskikk i samsvar med grunnleggende

etiske prinsipper, knytte arbeidsliv og skole nærmere sammen samt å fremme kreativitet, samarbeidsevne og ansvarsbevissthet.

Utdanningsforbundet anser metodene elev- og ungdomsbedrifter og studentbedrifter som ett bidrag i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet mellom skole/lokalmiljø og næringsliv i tråd med verdigrunnlaget i den mangfoldige fellesskapsskolen.

Vi vil imidlertid påpeke at det finnes mange metoder og virkemidler som kan bidra til å utvikle entreprenørskap. For Utdanningsforbundet er det viktig at entreprenørskap og innovasjon ikke knyttes for ensidig opp til bedriftsetableringer og ledelse. Å utvikle entreprenørskap og stimulere til innovasjon må sees på som evne og vilje til nytenkning innen alle fagområder. Alle elever bør få anledning til å utvikle entreprenørskap, uavhengig av om elevene/studentene deltar i elev/ungdoms eller studentbedrifter.

Aker Kværner

I 1999 – 2000 måtte Aker Kværner takle en oppsigelsesprosess av 400 ansatte for å legge om driften for å gjeninnta markedet innen offshore. Bedriften innledet forpliktende samarbeid med Verdalen videregående skole, høyskolen i Nord – Trøndelag og Aetat for å finne løsninger som kunne gavne lokalsamfunnet. Etableringen av forpliktende samarbeid med det formelle opplæringssystemet ga muligheter for den enkelte ansatte og la grunnen for nytenkning i bedriften. Læring måtte bli en del av bedriftskulturen. Bedriften måtte opparbeide en annen kompetanse hos ansatte og måtte legge til rette for kontinuerlig læring.

Bedriften tilbød realkompetansevurdering til alle ansatte. Ufaglærte fikk ta restopplæring og fikk fag- eller svennebrev. Bedriften trengte folk med flerfaglig kompetanse. Mange ansatte tok flere fagbrev. Ansatte som hadde opparbeidet ledererfaring eller annen realkompetanse fikk bygge videre på den erfaringen og kompetansen de hadde opparbeidet. Det viktigste var å etablere et miljø for læring i hele bedriften. I tillegg til konkrete opplæringstiltak ble det gitt lønnsinsentiver for å stimulere til å ta flere fagbrev.

Hvilke deler av innovasjonssystemet i Norge fungerer godt og mindre godt?

Elev- og ungdomsbedrifter

Elevbedrifter i grunnskolen må være forankret i skolens ledelse. Det praktiske og økonomiske ansvaret for opprettelse, drift og nedleggelse av bedriften er formelt skolens, ved at rektor har ansvaret. Elever og enkeltlærere skal ikke på dette nivået ha ansvaret alene fordi det lett kan oppstå uønskede dilemmaer knyttet til økonomi og etikk. En tydelig forankring til skolens virksomhet vil kunne sikre at opplæringen og disponeringen av midler knyttet til elev- og ungdomsbedrifter er i tråd med opplæringslov og læreplaner.

I videregående opplæring er det elevene selv som skal styre bedriften, ha det praktiske og økonomiske ansvaret i forhold til lover og regler. Ungt entreprenørskap har et velutviklet system for å ivareta alle eventualiteter. Det er likevel ikke en selvfølge at ungdomsbedriftene er en naturlig og godt integrert del av skolens virksomhet. Forankring i skoleledelsen bør inngå i rutinene når nye bedrifter skal etableres. Det er skolen som har formelt ansvar, og det er skolens lærere som underviser.

Bedre gjennomføring i videregående opplæring

Bedre gjennomføring i videregående opplæring kan bidra til at flere får et godt grunnlag for læring i arbeidslivet og har et godt grunnlag for videre utdanning.

Hva kan myndighetene gjøre for å fremme innovasjon i norsk økonomi, hva kan næringslivet gjøre og hva kan næringslivet og myndighetene gjøre i fellesskap?

Forankring i skolens læreplaner og styringsdokumenter

Myndighetene, på så vel nasjonalt som regionalt og lokalt nivå, har et ansvar for at arbeidet med entreprenørskap i utdanning er forankret i skolens læreplaner og styringsdokumenter.

Strategiplan

Kunnskapsdepartementet har sammen med Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet utarbeidet en strategiplan for entreprenørskap i utdanningen for perioden 2004-2008. Planen ble revidert i 2006 og gjelder utdanningsløpet fra grunnskole til høyere utdanning, inkludert lærerutdanningen. Planen er kalt "Se mulighetene og gjør noe med dem". Myndighetene, på statlig som regionalt og lokalt nivå, har et betydelig ansvar for å følge opp planen.

Kompetansepolitikken

Kompetansepolitikken som helhet er viktig for å fremme innovasjon. Det er en styrke for Norge at vi har et etablert trepartssamarbeid. Dette gir gode samarbeidsbetingelser og det danner et godt grunnlag for videreutvikling av kompetansemiljøer.

Ungt entreprenørskap

Det er lærere som er engasjert i driften av Ungt entreprenørskap på fylkesplan, og det er skoler som har ansvaret lokalt på den enkelte skole. Det er behov for å tydeliggjøre skolens faglige, pedagogiske, økonomiske og juridiske rolle og ansvar ved opprettelsen av nye ungdomsbedrifter og elevbedrifter i skolen. Særlig viktig er dette i forhold til nyetableringer i grunnskolen. Utdanningsforbundet vil aktivt synliggjøre det profesjonelle arbeidet som våre medlemmer utfører for å ivareta og styrke opplæringsformålet i Ungt Entreprenørskap. Hovedansvaret for Ungt Entreprenørskap må være lagt til Kunnskapsdepartementet.

Hvilke tiltak og virkemidler kan bidra til å øke innovasjonsevnen i norsk økonomi?

Styrke rådgivingstjenesten i skolen

Gode utdanningsvalg og reduksjon i sannsynlighet for omvalg og bedre gjennomføring er avhengig av god rådgivning.

Utdanningsforbundet mener at det er opp til den enkelte skole å bestemme egnet organisering av rådgivingstjenesten, men ressursen må sikres. Store skoler vil kanskje foretrekke delt rådgivingstjeneste, mens små skoler ikke har de samme mulighetene til å dele oppgavene på flere i en sosialpedagogisk del og en utdannings- og yrkesveiledningsdel. Mange lærere har en rådgiverressurs som en del av sin stilling. Lokale forhold må derfor ligge til grunn for organisering av tjenesten.

Utdanningsforbundet mener at rådgivingstjenesten i skolen bør styrkes fordi tjenesten er svært viktig for elever i skolen. Vi vil ha kompetansekrav og økte ressurser i rådgivingstjenesten. Rådgivere i skolen trenger å få ta del i relevante kompetansehevingstiltak for å kunne møte kravene og mulighetene i Kunnskapsløftet. Kompetanseutviklingsstrategien "Kompetanse for utvikling" – legger også opp til dette.

Skolens ansvar er å motivere og følge opp elevene underveis både sosialt og faglig. Dette innebærer at rådgivingstjenesten på ulike trinn må være tilpasset elevenes behov for støtte og veiledning. Kunnskapsløftet gir elevene en rekke nye valgmuligheter og tjenesten må kunne svare på de nye mulighetene reformen innebærer. Det forutsetter god innsikt i utdanningssystemet. Kunnskapsløftet

forutsetter et forpliktende samarbeid med arbeids- og næringsliv. Rådgivingstjenesten må være brobyggeren i det arbeidet.

Karrieresentre reduserer ikke behov for rådgivingstjenesten i skolen. Karriereveiledning er bra, men ikke nok for elever som trenger støtte og veiledning når de står i fare for å miste motivasjonen for videre skolegang.

Evaluering av strategiplanen

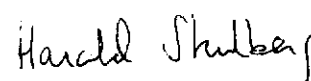
Som følge av strategiplanen "Se mulighetene og gjør noe med det" er det lokalt og regionalt satt i gang flere tiltak. Blant annet er det igangsatt en rekke etter – og videreutdanningstilbud ved høyskoler rundet om i landet. Utdanningsforbundet foreslår at et forskningsmiljø får i oppdrag å samle og evaluere de erfaringer som er gjort og de virkemidler som er brukt for å realisere strategiplanen. Dette burde kunne danne et godt utgangspunkt for videre målrettet satsning og videreutvikling av samarbeid som kan fremme entreprenørskap og innovasjon når nåværende strategiplan er avsluttet, det vil si etter 2008.

Begrepet entreprenørskap i utdanning

Utdanningsforbundet mener det er behov for å drøfte begrepet entreprenørskap. Begrepet bør sees i sammenheng med kompetansebegrepet og lærernes profesjonsrolle, fordi å utvikle entreprenørskap for å oppnå innovasjon og nyetableringer er et satsningsområde for hele opplæringsløpet.

Med vennlig hilsen
for Utdanningsforbundet

Helga Hjetland
Leder

Harald Skulberg
Fagsjef